

KASB-HUNAR NOMLARINING JAMIYAT HAYOTIDA TUTGAN O'RNI INGLIZ XALQI MISOLIDA

Kulmuamedova Lobar

Samarqand davlat chet tillar instituti 2-kurs magistir talabasi

Erdanova Zebo Abulkasimovna

Ilmiy maslahatchi

Annotation: *This article is about the role of professional names in the life of English people, and the reader will have a vivid impression of the culture of the English nation and get a lot of knowledge about the country under study.*

Key words: *English professional names, Medieval ages, surname, last name, first name*

O'zbek tilida bo'lgani singari ingliz tilida ham kasb-hunar nomlarining ham tarixiy rivojlanishi, etimologik kelib chiqishi, eskirishi yoki aksincha, yangilanishi, so'z o'zlashtirilish natijasida boyishini kuzatish mumkin.

O'rta asrlar yevropa tarixidagi muhim davr bo'lib, aynan shu davrda Yevropada feodalizm kuchayib, yangi qirollik va imperiyalar vujudga kelishi bilan mustahkamlanib bordi. Bu kata o'zgarishlar davri edi, chunki eski turmush tarzi yangilari bilan almashtirildi. O'rta asrlardagi oddiy ishlarga *temirchilar (Blacksmiths)*, *zirhchilar (armorers)*, *tegirmonchilar (millers)*, *ustalar (carpenter)*, *qo'shiqchi (minstrel)*, *duradgorlar (weaver)*, *vinochilik (winemaker)*, *dehqon (farmer)*, *qo'riqchi (watchman)*, *etikdo'z (shoemaker)* va *tom yopuvchilar (roofer)* kiradi.

Miller-Tegirmonchi

Bu kasb egalari O'rta asrning eng muhim savdogarlaridan biri edi. Tegirmonchi o'z shahar yoki qishlog'ida yashovchi odamlar va oilalar uchun oziq –ovqat qilish uchun unni maydalaydi. U unda hech qanday bo'lak yo'qligiga ishinch hosil qiladi, bu esa mijozlar har safar non sotib olganlarida yacshi mahsulot sotib olganlariga amin bo'lishlari mumkin edi.

Blacksmith-temirchi

Temirchi nafaqat taqa, qozon, mix kabi temir buyumlar yasaydi, balki daraxtlarni ham taxta qilib kesadi, U shaharning usta va muhandisi edi.

Stone masson- Tosh ustasi.

O'rta asrlarda shaharda qal'alar, cherkovlar va ko'priklar qurish uchun tosh ustalar mas'ul edi. Bundan tashqari ular o'sha davrda soborlarda ham ishlaganlar. Toshkorlar binolarni qurish uchun tosh bloklardan foydalanganlar.

Armorer-Qurolchi

O'rta asrlarda askarlar qurol aslaha yasashgan. Dastlabki davrlarda ular zirhlarni ham ta'mirlab, jihozlashdi.

Minstrel-Qo'shiqchi

O'rta asrlarda lirik yoki qahramonona she'rni musiqiy ashula qilib ijro etgan yoki o'qigan o'rta asrlardagi qo'shiqchi yoki musiqachi. U ko'ngilochar tomoshalar uyushtirgan. Dastlab uning juggler (jonglyor), acrobat (acrobat) va masqaraboz kabi kasblar birlashmasini shunday atalgan. Ularni ko'pincha zodagonlar ziyofatlarda mehmon qilish uchun chaqirishgan. Bizda televizor yoki internet bo'lishidan oldin o'yinchilar buyuk jangler yoki afsonaviy sarguzashtlar haqida hikoya qilishardi. Minstrellar o'z ertaklarini yaratgan bo'lsalar ham, ko'pincha boshqalarning asarlarini yodlab, bezab namoyish qilishardi. Ularning mashhurligining pasayishi 15- asr oxirida boshlandi. Bugungi kunda ularning ko'cha musiqachilari timsolida uchratish mumkin.

Minstrel atamasi eski fransuz tilida *menestrel* (*shuningdek, menesterel, menestral*) yoki italiancha *ministrello* so'zidan olingan.

Normandlar istilosidan avval Anglo-Saksonlar davrida professional shoir *scop* (ya'ni shakillantiruvchi, yaratuvchi) nomi bilan mashhur bo'lgan va u o'z she'rlarini yozgan va ularni arfa jo'rligida kuylagan.

13-arsning oxiriga kelib minstrel atamasi foydalanila boshlangan. Bir qator bosqinlar va urushlardan keyin kompozitorlarning ikki toifasi rivojlandi. Chaucer va Jon Gower kabi shoirlar birinchi toifaga mansubdir. Minstrellar esa ziyofat va bayramlarda arfa, skripka cva shu kabi musiqa asboblarini chalishgan. Bundan tashqari ular siyosiy tashviqot bilan shug'ullanishlari bilan mashhur edilar. Ular ko'pincha fikrni chalg'itishga qaratilgan yangiliklarni va tenglikni targ'ib qilishgan.

Izlanishlarimiz davomida kasb-hunar nomlarining ingliz xalqining ijtimoiy hayotida ko'rsatgan ta'sirini ham guvohi bo'lishimiz mumkin. Ko'pgina jurnal, gazeta, kinofilm va adabiyotlarda inglizcha familyalarning ma'nosi bir kasb-hunar nomini bildirishi diqqatingizni tortadi: *John Blacksmith, Peter Parker, Mary Webster* va shu kabi.

Kasbiy nomlar odamlarning ish yoki jamiyatdagi mavqeyiga qarab aniqlanadi. Bir odamni "Tomas Carpenter" deb atash, u tirikchilik uchun yog'och bilan ishlaganini. Knight ismli kishi esa qilich ko'targanini ko'rsatadi. Boshqa kasb nomlari *Archer, Butcher, Carter, Clark, Cooper, Cook, Dyer, Farmer, Fisher, Fuller, Gardener, Glover, Head, Hunt or Hunter, Judge, Mason, Page, Parker, Potter, Sawyer, Slater, Smith, Taylor, Thatcher, Turner, Weaver* va yana ko'plab ismlar mavjud.

Angilyada familyalar "surname" yoki "last name" deyiladi. Buning asosiy sababi avval sizga berilgan ism ya'ni "first name" undan keyin esa sizning qaysi oiladan ekanligingizni bildiruvchi nom qo'llaniladi. Familyadan foydalanish 1066- yilda Norman istilosidan keyin qo'llanilgan. Mamlakat aholisining ko'payishi bilan odamlarni bir-biridan farqlash zarurati tug'ildi. Va shu sababli ismlarga shaxsning ta'riflari kiritila boshladi, masalan, *Thomas son of Loan- Loanning o'g'I Tomas, Peter*

the Baker, Richard the Whitehead va hokazo. Bu tavsiflar o'sib bugun biz tan oladigan familyalarni shakllantirdi.

Quyida o'tgan asrlarda kasb nomi sifatida qo'llanilgan ammo hozirda familya sifatida bizga ma'lum bo'lgan kasb-hunar nomlarini ba'zilarini keltirib o'tamiz:

Chapman- bu ism hozirda AQSHdagi eng mashhur ismlar ro'yxatidagi 218-o'rinni egallagan va bu kabi familyasi bor kishilarning shajarasida savdogar bo'lgan ajdodi mavjud. Bu so'z qadimgi inglizcha *ceapman* so'zidan olingan bo'lib, "bozorchi, sotuvchi, savdogar" degan ma'noni anglatadi. 1600-yilga kelib, chapman atamasi, xususan, sayohatchi sotuvchi" ni bildirgan. Aslida, "*chap*" so'zi uning qisqartmasidir.

Cuper- O'rta asrlarda ajdodlari bochka, baraban kabi yog'ochdan buyum yasash bilan shug'ullangan kishilar bo'lgan va bu familya o'sha davrdan avlodlarga meros bo'lgan. U Amerikalik familyalar bo'yicha 64- o'rinni egallaydi va u telefon kitobchasida 11 milliondan ziyod yozuvga ega.

Marshall- Bu nom otlar bilan ishlaydigan kishilar uchun xos bo'lib, uning asl kelib chiqishi nemis tiliga borib taqaladi: "mare- horse" va "skalkoz-servant". Bu nom AQSH da 125- o'rinda bo'lib, telefon kitobchasida 8 milliondan ortiq yozuvlarga ega.

Fuller- Bu kasb bugungi kunga kelib mavjudligini yo'qotgan bo'lishiga qaramasdan, u kishilar familyasi sifatida bizga ma'lum. Bu kasb egalari qadimda junni tozalovchi va qalinlashtiruvchi kishilarni bildiradi va bu ish uchun suv tegirmonidan foydalanishgan. Ammo hozirda bu ishni mashinalar bajaradi. Fuller nomi 2000-yilgi ro'yxatga olishda Amerika familyalari orasida 256- o'rinda turadi va Tucker va Walker familyalari bilan chambarchas bog'liq.

Porter –Agarda bu familya bugungi kunda ixtiro qilinganda bu nom bilan atalgan kishilarning ismi *Sam Bouncer* bo'lardi, chunki bu ism fransuzcha "portier" yoki "*doorkeeper*" so'zidan kelib chiqqan. Bu haqdagi eng dastlabki rekord 1086-yilda Winchester qasrida olingan. Hozirda AQSHda 156 000dan ortiq *Porter* familyasi bor.

Ritter- nemis familyasi ingliz xalqining Rider va Ryder familyalariga yaqin bo'lib, tom ma'noda otliq ritsarni anglatishi mumkin. Normandlar 1066-yilda Angilyani zabt etgandan so'ng, bu nom shunchaki xabarchi ma'nosida ishlatilgan. Ritter 2000- yilgi aholini ro'yxatga olishda 970- o'rinda 1000 ta eng yaxshi familya ro'yxatiga zo'rg'a kirdi.

Wright- nomi esa eski ingliz tilidan "*wryht*" ya'ni "yog'och ishchisi" so'zidan kelib chiqqan bo'lib , keyinchalik bu so'z hamma ishchilar uchun bir xil ishlatiladigan bo'ldi. Bu familya 94-o'rinda turadi.

Fletcher- nomi inglizcha-fransuzcha "*fleche*" so'zidan olingan bo'lib, "o'q yasaydigan usta" ma'nosini bildiradi. Biz bu familyani mashhur "One Flew Over the Cuckoo's Nest" (1975) filmida rol o'ynagan aktirsa Oskar mukofoti sovrindori Luiza Fletcher misolida ham ko'rishimiz mumkin.

Chamberlain- bu nom zodagonlar uxlayotgan xonani qo'riqlovchi xizmatkorni bildiradi.

Whilst Quentin was engaged in these sage reflections, a sort of attendant or chamberlain of the inn informed him that a cavalier desired to speak with him below.

Walter Scott, *Quentin Durwadr*, 1823

Tarixdagi mashhur Chamberlainlar orasida buyuk Britaniya Bosh vaziri Neville (1937-1940 –yillarda xizmat qilgan) va basketbol yulduzi Wilt bor.

Sexton- cherkov yoki qabrston qo'riqchisi. Sextonning vazifalari an'anaviy ravishda qo'ng'iroqni chalish yoki dafn qilish uchun qabr qazishni o'z ichiga oladi.

Bu so'z O'rta ingliz va ingliz-fransuz tilidan o'rta asr lotin *sacristanus* tilidan kelib chiqqan. Sexton ismli eng mashhur shaxs amerikalik shoir Anne Sexton (1928-1974) .

Boshlanishida familyalar o'zgaruvchan bo'lib, bu ularni kasbini o'zgarishi bilan bog'liq bo'lgan. Masalan: *John Blacksmith*. O'zining savdosi rivojlangani sari John Farrierga o'zgaradi. Ya'ni Temirchi Jon Mo'yna savdosi bilan shug'illanuvchi Jonga aylanadi. Tabiiyki, bu o'zgarish o'sha davr uchun anchayin qulay va ommabop bo'lgan. 1538-yilda cherkov registrlarining joriy etilishi irsiy familyalar g'oyasini shakllantirishga yordam berdi. Biroq mamlakatning ba'zi joylarida suvga cho'mish paytida bir familya bilan kirgan, boshqa ism bilan turmush qurgan va keyin uchinchi familya ostida dafn etilgan odamni topish odatiy hol edi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Hanson, Marilee. "Medieval Jobs List" January 27.2022
2. <http://youngsearchersjournal.org>
3. <http://www.academia.edu>